

SPRÁVY

Odhalenie pamätníka a predstavenie knihy o židovskej komunite v Liptovskom Mikuláši

Počas pondelka 20. októbra 2025 sa v Liptovskom Mikuláši uskutočnili dve, so sebou súvisiace podujatia. Obidve boli venované zaniknutej židovskej komunite v Liptovskom Mikuláši.

Židia sa usadili v Liptovskom Mikuláši v roku 1720 so súhlasom tunajších zemepánov Pongrácovcov. Prišli z moravského Holešova. Prvú synagógu si postavili už v 30. rokoch 18. storočia a vzhľadom na rozrastajúcu sa židovskú náboženskú obec si v roku 1846 postavili novú budovu synagógy, ktorú na začiatku 20. storočia prestavali do dnešnej podoby. Židovská náboženská obec mala vlastný cintorín, rituálne kúpele, školu, rabína a jej činnosť riadili orgány obce. V Liptovskom Mikuláši pôsobili významní rabíni uhorského aj európskeho významu. V druhej polovici 18. storočia vznikla v meste ješiva. Okrem nej mala židovská obec aj iné školy, v ktorých pôsobili významní pedagógovia. Liptovský Mikuláš aj okolie pozdvihli viacerí úspešní židovskí podnikatelia.

Zámer uctiť si pamiatku Židov v Liptovskom Mikuláši a ich tragický osud počas druhej svetovej vojny vyústili do stavby pamätníka holokaustu na mieste niekdajšieho židovského cintorína v Liptovskom Mikuláši, dnešného Parku spomienok na Štúrovej ulici. Pamätník v tvare šesťcípkej hviezdy odhalili dňa 20. októbra zástupcovia Ústredného zväzu židovských náboženských obcí na Slovensku (ÚŽŽNO), mesta Liptovský Mikuláš aj investora, ktorým je podnikateľ Milan Fiľo, spolujiteľ ružomerských papierní. Autorkou pamätníka je umelkyňa Adriana Kutak. Odhalený pamätník pripomína 576 mien Židov, obyvateľov Liptovského Mikuláša, ktorí sa stali obeťami holokaustu počas druhej svetovej vojny. Pamätník má zároveň pripomínať aj miesto posledného odpočinku Židov v Liptovskom Mikuláši, ktorých tu pochovávali od 18. storočia. Preto k pamätníku osadili aj niekoľko zrenovovaných náhrobných kameňov z pôvodného židovského cintorína.

Podvečer sa spomienkové podujatie premiestnilo do synagógy, kde sa uskutočnil slávnostný program spojený s privítaním knihy s názvom *Osudy Židov v Liptove* od začiatku 18. do polovice 20. storočia, ktorej autorom je PhDr. P. Vítek, vedúci Archívu v Liptovskom Mikuláši. Publikácia je výsledkom takmer 30-ročného výskumu vo všetkých dostupných prameňoch a odhaľuje osudy viacerých významných aj menej významných židovských rodín, ktoré žili a pracovali na území Liptova. V rámci poznámkového aparátu sú náznakovo popísaní aj predkovia týchto rodín na základe stoviek genealogických výskumov. Samozrejme text akceptuje a cituje aj množstvo publikácií od začiatku 20. storočia, ktoré akoukoľvek formou prezentovali život tejto významnej komunity. Záver knihy tvorí rozsiahly menný register. Celý text je doplnený bohatým poznámkovým aparátom a množstvom hodnotných fotografií. Nádhernými ilustráciami publikáciu doplnil mladý grafik a dizajnér Michal Beyer.

